

शास्त्री/ बी.ए. विशिष्ट संस्कृत (बी.ए.संस्कृत ऑनर्स) /
शास्त्रिशिक्षाशास्त्री (बी.ए.बी.एड.)

प्रथमवर्षम्

विषय- अनिवार्यसंस्कृतम्

नियमितस्वाध्यायिच्छात्राणां कृते

सत्रम्

2019-20

2020-21

2021-22

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः
देवासमार्गः, उज्जयिनी (म.प्र.) 456010

दूरभाषः- (0734) 2526044, दूरप्रेषः- (0734) 2524845

अणुसङ्केतः - regpsvmp@rediffmail.com,

अन्तर्जालपुटम् - www.mpsvujain.org

कक्षा -शास्त्री/ बी.ए. विशिष्ट संस्कृत (बी.ए.संस्कृत ऑनर्स)/ शास्त्रिशिक्षाशास्त्री(बी.ए.बी.एड.) प्रथमवर्षम्
विषयः - अनिवार्यसंस्कृतव्याकरणम्
प्रश्नपत्रक्रमाङ्कः -द्वितीयः

		पूर्णाङ्कः 100	
		नियमितच्छात्राणाङ्कते	स्वाध्यायिच्छात्राणाङ्कते
एककः 1	लघुसिद्धान्तकौमुदी- संज्ञाप्रकरणतः सन्धियावत्	16	20
एककः 2	लघुसिद्धान्तकौमुदी- अजन्तपुल्लिङ्गप्रकरणतः ,अजन्तनपुंसकपर्यन्तम्	16	20
एककः 3	शब्दरूपाणि- राम , हरि, गुरु, कर्तु, भानु, पितृ, आत्मन्, रमा , मति, नदी , धेनु, मातृ, वधू, वारि, फल,आत्मन, जगत, नामन्, भवत्, मनस्, विद्वस्, पयस्, युष्मद्, अस्मद् । सर्व, यत्, किम्, एतत्, तत्, इदम्, (त्रिषु लिङ्गेषु) ।	16	20
एककः 4	धातुरुपाणि - लट्, लोट्, लृट्, लङ्, विधिलिङ्, पञ्चलकारेषु । परस्मैपदिनः - भू, अस्, वद्, दृश्, अस्, भी । आत्मनेपदिनः - लभ्, वध्, शी, जन्, सेव्, भाष् । उभयपदिनः - याच्, नी, स्वप्, दा, कृ, क्री ।	16	20
एककः 5	संस्कृत वाग्व्यहारः- आत्मपरिचयः, विभक्तिप्रयोगः, लिङ्गभेदः, प्रश्नप्रकाराः, संख्या (1-100), समयः । वाक्येषुप्रयोगः - अद्य, श्वः परश्वः प्रपरश्वः, ह्यः, परह्यः, प्रपरह्यः, इदानीम्, अद्यतनम्, ह्यस्तनम्, श्वस्तनम्, पूर्वतनम्, इदानीन्तनम् । अत्र, तत्र, कुत्र, अन्यत्र, सर्वत्र, एकत्र । परितः, उभयतः, सर्वतः, पुरतः, पृष्ठतः, वामतः, दक्षिणतः, अधः, उपरि । च, अतः, एव, वा, इति, यत्, इत्युक्ते । यदा-तदा । इतः - पूर्वम्, इतः - परम् । गत- आगामि । यदि-तर्हि ।	16	20
आन्तरिकमूल्याङ्कनम् (केवलं नियमितच्छात्राणां कृते)		20	-----
		100	100

अनुशासितग्रन्थाः

1. प्रौढ रचनानुवाद कौमुदी - डॉ. कपिलदेवद्विवेदी
2. लघुसिद्धान्तकौमुदी वरदराजाचार्य प्राप्तिस्थानम् - चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम् वाराणसी

अङ्कविभाजनम्

निर्देशः - प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नपत्ररचना भवेत् -

नियमितच्छात्राणां कृते			स्वाध्यायिच्छात्राणां कृते		
1	बहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 x 2 = 10	1	बहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 x 2 = 10
2	लघूत्तरीयप्रश्नाः	5 x 4 = 20	2	लघूत्तरीयप्रश्नाः	5 x 6 = 20
3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5 x 10 = 50	3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5 x 12 = 60
आन्तरिकमूल्याङ्कनम्			-----		
20					
100			100		

कक्षा शास्त्री/ बी.ए. विशिष्ट संस्कृत (बी.ए.संस्कृत ऑनर्स)/ शास्त्रिशिक्षाशास्त्री(बी.ए.बी.एड.)प्रथमवर्षम्

विषयः - अनिवार्यसंस्कृतवाङ्मयम्
प्रश्नपत्रक्रमाङ्कः -तृतीय

		पूर्णाङ्कः 100	
		नियमितच्छात्राणाङ्कः	स्वाध्यायिच्छात्राणाङ्कः
एककः 1	वैदिकसंहितापरिचयः	16	20
एककः 2	ब्राह्मण- आरण्यकोपनिषदां परिचयः	16	20
एककः 3	वेदाङ्गपरिचयः	16	20
एककः 4	पुराणपरिचयः (अष्टादशपुराणानि)	16	20
एककः 5	रामायणमहाभारतयोः सामान्यपरिचयः	16	20
आन्तरिकमूल्याङ्कनम् (केवलं नियमितच्छात्राणां कृते)		20	-----
		100	100

अनुशासितग्रन्थाः -

1. संस्कृत साहित्य का समीक्षात्मक इतिहास - डॉ. कपिलदेवद्विवेदी
2. संस्कृतसाहित्येतिहासः -आचार्यलोकमणिदाहलः
3. संस्कृतसाहित्यविमर्श :- द्विजेन्द्रनाथशास्त्रीः
प्राप्तिस्थानम्- चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम् वाराणसी

निर्देशः - प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नपत्ररचना भवेत् -

नियमितच्छात्राणां कृते			स्वाध्यायिच्छात्राणां कृते		
1	बहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 x 2 = 10	1	बहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 x 2 = 10
2	लघूत्तरीयप्रश्नाः	5 x 4 = 20	2	लघूत्तरीयप्रश्नाः	5 x 6 = 30
3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5 x 10 = 50	3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5 x 12 = 60
आन्तरिकमूल्याङ्कनम् 20			-----		
100			100		

कक्षा -शास्त्री/ बी.ए. विशिष्ट संस्कृत (बी.ए.संस्कृत ऑनर्स)/ शास्त्रिशिक्षाशास्त्री(बी.ए.बी.एड.) द्वितीयवर्षम्
विषयः - अनिवार्यसंस्कृतव्याकरणम्
प्रश्नपत्रक्रमाङ्कः -तृतीय

		पूर्णाङ्कः 100	
		नियमितच्छात्राणाङ्कः	स्वाध्यायिच्छात्राणाङ्कः
एककः 1	लघुसिद्धांतकौमुदी -विभक्त्यर्थ प्रकरणम्, समासप्रकरणम् । भ्वादिप्रकरणम् ।	16	20
एककः 2	लघुसिद्धांतकौमुदी - अदादितः चुरादिप्रकरणं यावत् । कर्मकर्तृप्रक्रिया । लकारार्थप्रक्रिया ।	16	20
एककः 3	क्रियापदानां प्रयोगः (लट् , लोट् , लृट् , लङ् , विधिलिङ् , पञ्चलकारेषु), विशेष्यविशेषणभावः । वाच्यपरिवर्तनम्	16	20
एककः 4	वाक्येषु प्रयोगः -यथा – तथा । चेत् – नो चेत् । यावत्- तावत् । यः - सः । या-सा । यत्-तत् । यत्र-तत्र । व्यावहारिकशब्दकोशः स्म।	16	20
एककः 5	अनुवादः (हिन्दीतः संस्कृतानुवादः)	16	20
आन्तरिकमूल्याङ्कनम् (केवलं नियमितच्छात्राणां कृते)		20	-----
		100	100

अनुशासितग्रन्थाः

1. प्रौढ रचनानुवाद कौमुदी - डॉ. कपिलदेवद्विवेदी
2. सिद्धान्तकौमुदी - भट्टोजिदीक्षित
3. लघुसिद्धान्तकौमुदी - वरदराजाचार्य
4. अनुवादचन्द्रिका - चक्रधरहंसनौटियाल

प्राप्तिस्थानम्- चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम् वाराणसी

निर्देशः - प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नपत्ररचना भवेत् -

नियमितच्छात्राणां कृते			स्वाध्यायिच्छात्राणां कृते		
1	बहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 x 2 = 10	1	बहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 x 2 = 10
2	लघूत्तरीयप्रश्नाः	5 x 4 = 20	2	लघूत्तरीयप्रश्नाः	5 x 6 = 30
3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5 x 10 = 50	3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5 x 12 = 60
आन्तरिकमूल्याङ्कनम्			-----		
20					
100			100		

कक्षा शास्त्री/ बी.ए. विशिष्ट संस्कृत (बी.ए. संस्कृत ऑनर्स)/ शास्त्रिशिक्षाशास्त्री(बी.ए.बी.एड.)द्वितीयवर्षम्
विषयः - अनिवार्यसंस्कृतवाङ्मयम्
प्रश्नपत्रक्रमाङ्कः -तृतीय

		पूर्णाङ्कः 100	
		नियमितच्छात्राणाङ्कः	स्वाध्यायिच्छात्राणाङ्कः
एककः 1	धर्मशास्त्रपरिचयः (मनुस्मृतिः , याज्ञवल्क्यस्मृतिः)। श्रीमद्भगवद्गीता का परिचय	16	20
एककः 2	महाकाव्यपरिचयः (रघुवंशम् , शिशुपालवधम् , किरातार्जुनीयम् , नैषधीयचरितम् , कुमार सम्भवम्)	16	20
एककः 3	नाट्यकृतीनां परिचयः (भासकालिदासशूद्रकविशाखदत्तभवभूतेश्च)	16	20
एककः 4	गीतिकाव्यपरिचयः (नीतिशतकम् , मेघदूतम् , अमरुकशतकम् , गीतगोविन्दम्)	16	20
एककः 5	कथासाहित्यपरिचयः (पञ्चतन्त्रम् , हितोपदेशः , बृहत्कथा , कथासरित्सागरः)	16	20
आन्तरिकमूल्याङ्कनम् (केवलं नियमितच्छात्राणां कृते)		20	-----
		100	100

अनुशंसितग्रन्थाः -

1. श्रीमद्भगवद्गीता गीता – गीता प्रेस गोरखपुर
2. संस्कृत साहित्य का समीक्षात्मक इतिहास - डॉ. कपिलदेवद्विवेदी
3. संस्कृतसाहित्येतिहासः -आचार्यलोकमणिदाहलः
4. संस्कृतसाहित्यविमर्श :- द्विजेन्द्रनाथशास्त्रीः
5. धर्मशास्त्र का इतिहास – पी वी काणे

प्राप्तिस्थानम्- चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम् वाराणसी

निर्देशः - प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नपत्ररचना भवेत् -

नियमितच्छात्राणां कृते			स्वाध्यायिच्छात्राणां कृते		
1	बहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 x 2 = 10	1	बहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 x 2 = 10
2	लघूत्तरीयप्रश्नाः	5 x 4 = 20	2	लघूत्तरीयप्रश्नाः	5 x 6 = 30
3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5 x 10 = 50	3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5 x 12 = 60
आन्तरिकमूल्याङ्कनम्			-----		
20					
100			100		

कक्षा- शास्त्री/ बी.ए. विशिष्ट संस्कृत (बी.ए.संस्कृत ऑनर्स)/ शास्त्रिशिक्षाशास्त्री(बी.ए.बी.एड.) तृतीयवर्षम्
विषयः - अनिवार्यसंस्कृतव्याकरणम्
प्रश्नपत्रक्रमाङ्कः -द्वितीय

		पूर्णाङ्कः: 100	
		नियमितच्छात्राणाङ्कः	स्वाध्यायिच्छात्राणाङ्कः
एककः 1	लघुसिद्धांतकौमुदी -हलन्तपुल्लिङ्ग प्रकरणतः अव्ययप्रकरणं यावत् ।	16	20
एककः 2	लघुसिद्धांतकौमुदी कृदन्तप्रकरणम्	16	20
एककः 3	लघुसिद्धांतकौमुदी तद्धितप्रकरणम्	16	20
एककः 4	लघुसिद्धांतकौमुदी- स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम् । प्रत्ययप्रयोगः - क्त ,क्तवतु , शतु, शानच् , तुमुन् , तव्यत् , अनीयर् , क्त्वा , ल्यप् ।	16	20
एककः 5	पत्रलेखनम् , कथालेखनम् ।	16	20
आन्तरिकमूल्याङ्कनम् (केवलं नियमितच्छात्राणां कृते)		20	-----
		100	100

अनुशासितग्रन्थौ -

1. प्रौढरचनानुवाद कौमुदी - डॉ. कपिलदेवद्विवेदी
2. लघुसिद्धान्तकौमुदी - वरदराजाचार्य
प्राप्तिस्थानम्- चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम् वाराणसी

निर्देशः - प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नपत्ररचना भवेत् -

नियमितच्छात्राणां कृते			स्वाध्यायिच्छात्राणां कृते		
1	बहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 x 2 = 10	1	बहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 x 2 = 10
2	लघूत्तरीयप्रश्नाः	5 x 4 = 20	2	लघूत्तरीयप्रश्नाः	5 x 6 = 30
3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5 x 10 = 50	3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5 x 12 = 60
आन्तरिकमूल्याङ्कनम्			-----		
20					
100			100		

कक्षा शास्त्री/ बी.ए. विशिष्ट संस्कृत (बी.ए.संस्कृत ऑनर्स)/ शास्त्रिशिक्षाशास्त्री(बी.ए.बी.एड.)तृतीयवर्षम्
विषयः - अनिवार्यसंस्कृतवाङ्मयम्
प्रश्नपत्रक्रमाङ्कः -तृतीय

		पूर्णाङ्कः: 100	
		नियमितच्छात्राणाङ्कते	स्वाध्यायिच्छात्राणाङ्कते
एककः 1	दर्शनशास्त्रपरिचयः (अस्तिकनास्तिकदर्शनानि च)	16	20
एककः 2	काव्यशास्त्रसम्प्रदाय परिचयः	16	20
एककः 3	गद्यचम्पूकाव्ययोः परिचयः (दशकुमारचरितम्, कादम्बरी, शिवराजविजयः, नलचम्पू, रामायणचम्पू)	16	20
एककः 4	भरतनाट्यशास्त्रपरिचयः - नाट्योत्पत्तिः, नाट्यस्वरूपम्, नाट्यमण्डपाः रङ्गपीठम्, रङ्ग शीर्षकः, मत्तवारिणी, वृत्तयः रसस्वरूपं भेदाश्च ।	16	20
एककः 5	अलङ्कारपरिचयः - (अनुप्रास-श्लेष-यमक -उपमा-उत्प्रेक्षा-विभावना -रूपक-निदर्शना-अतिशयोक्ति-दीपक-अपह्नुति -व्यतिरेक -संकर- संसृष्टि अलङ्काराः ।) छन्दोज्ञानम् - (अनुष्टुप् - आर्या - उपजाति- इन्द्रवज्रा - उपेन्द्रवज्रा - वसन्ततिलका - वंशस्थ, स्रगविणी - द्रुतविलम्बित - मालिनी- शिखारिणी -मन्दाक्रान्ता - शार्दूलविक्रीडित- स्रग्धरा छन्दांसि	16	20
आन्तरिकमूल्याङ्कनम् (केवलं नियमितच्छात्राणां कृते)		20	-----
		100	100

अनुशंसितग्रन्थाः

1	नाट्यशास्त्रम् -भरतमुनि	4	संस्कृतसाहित्यविमर्श :- द्विजेन्द्रनाथशास्त्रीः
2	भरतीय दर्शन - बलदेव उपाध्याय	5	छन्दोमञ्जरी -गङ्गानाथ झा
3	संस्कृत साहित्य का समीक्षात्मक इतिहास - डॉ. कपिलदेवद्विवेदी	6.	छन्दोलङ्कारसौरभम् -अभिराजराजेन्द्र मिश्रः
	संस्कृतसाहित्येतिहासः - आचार्यलोकमणिदाहलः
प्राप्तिस्थानम्- चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम् वाराणसी		

निर्देशः - प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नपत्ररचना भवेत्

नियमितच्छात्राणां कृते			स्वाध्यायिच्छात्राणां कृते		
1	बहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 x 2 = 10	1	बहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 x 2 = 10
2	लघूत्तरीयप्रश्नाः	5 x 4 = 20	2	लघूत्तरीयप्रश्नाः	5 x 6 = 30
3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5 x 10 = 50	3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5 x 12 = 60
आन्तरिकमूल्याङ्कनम्			-----		
20					
100			100		

